

הופיעו!

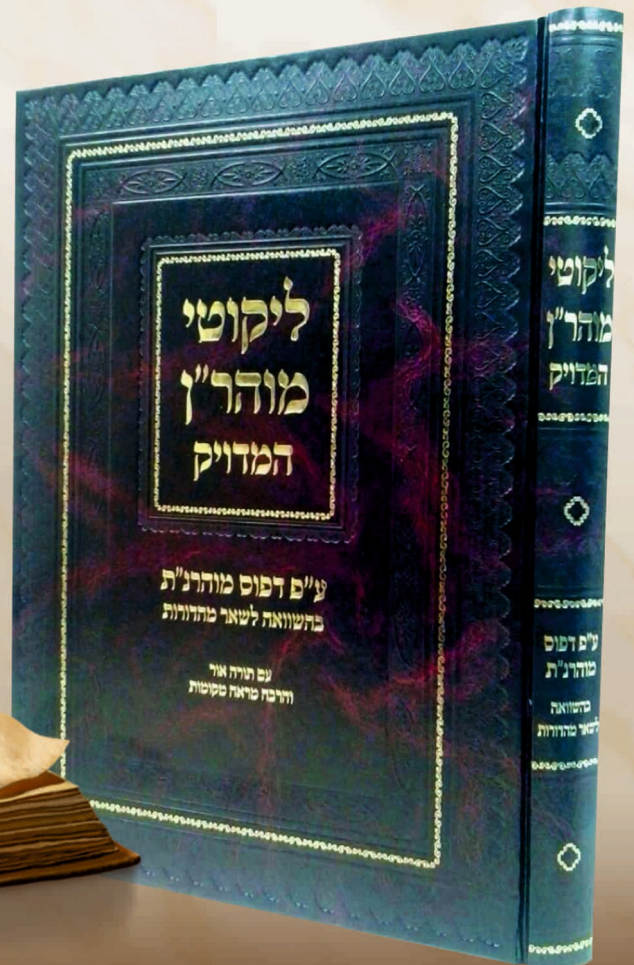
ליקוטי מוהר"ן המדויק ע"פ דפוס מוהרנ"ת עם תורה אור ומראי מקומות

13 שנה הגיה גאון עוזינו מוהרנ"ת זיע"א את ליקוטי מוהר"ן טרם שהדפיס אותו בדפוס שבביתו (ואפילו בדפוס בביתו, כאשר גילה טעות, עצר את ההדפסה באמצע על מנת לתקנה). אולם, בדפוסים מאוחרים יותר, תוקנו לשונות ונוסחאות רבים בליקוטי מוהר"ן, עד כי במקומות רבים כמעט "פנים חדשות באו" בשינוים מלשון רביה"ק ומהגהות מוהרנ"ת. **כעת, הודפסה מהדורה מיוחדת ומדויקת של ליקוטי מוהר"ן, שהוגהה ע"פ דפוס מוהרנ"ת בדיוק רב, תוך הקפדה על שמירה על כל הלשונות והנוסחאות (ותיקון הלשונות ששוננו עם השנים, בדפוסים שלאחר מכן). ובתוספת הערות (וציון השינויים במהדורות הבאות), ביאורים, תרגום ארמית, הדגשת פסוקים ו"תורה אור", והרבה מאוד מראי מקומות ועוד מעלות רבות.**

להשיג בחנויות:

עין יעקב (שוק מאה שערים)
משך הנחל מאה שערים 110.

להזמנות חייגו

ליקוטי מוהר"ן

מהדורא חדשה ללמוד בעיון

מוגה עפ"י דפוס מוהרנ"ת בהשוואה לשאר דפוסים

מה נתחדש ומדוע לחדש

לברר האם עדיין הספר לקוטי מוהר"ן הנמצא ברשותך הוא הדמות ופנים והדעת והנשמה של רבינו כמבואר בתורה קצב שכל צדיק מניח בספרו את דמותו פניו שכלו דעתו נשמתו וכו'.

הנהרה וקלת התנללות – לא צחתי אלא לעורר ישינים ולא לפסוק כילד רריך להלפים למעשה את כלל ספרי רבינו ואיני מייאג אלא כל אחד צנידון הזה כיון שנעלם מרובא דעלמא, ואפילו אס א"ל לתקן כלל אכל לדעת את המליצות צודלתי חייבים.

א. הידעת שכמעט אין מהדורא של לקוטי מוהר"ן שנדפסה בלא ששינו את לשון רבינו. לבד מטעויות דפוס שיש כרגיל בכל דפוס.
ב. עוד הידעת שכיון שהלקוטי מוהר"ן שלנו כל מהדורא העתיקה מהקודמת לה ולא מהראשונה לכן האחרונה היא אוסף של כל הטעויות של כולם.

ג. הידעת שבמהדורא אחרונה של קרן אודעסער (הורוביץ) תיקנו הרבה שבוישים על פי מהדורת מוהרנ"ת (שנת תקפא) אבל עדין נשאר הרבה, שהששו לתקן שלא יהיה בכחי' פנים חדשות באו לכאן. לכן גם לא ציינו כלום בשער הספר.

ד. האם מי שזכה ויש ברשותו לקוטי מוהר"ן דפוס שמוהרנ"ת הדפים בביתו בשנת תקפא האם צריך להתייחס אליו כמושובש ועדיף שילמד בספרים החדשים או כמתוקן וראוי להדפיס עוד כמותו, ולהגוג על ההזרת עטרה ליושנה.

ה. האם אחרי יג שנים שמוהרנ"ת הגיה ותיקן את הדפוס הראשון והדפים בעצמו בביתו עם בניו. עדין צריך לתקן אחריו כל כך הרבה תיקונים כמו שנמצא היום בדפוס שלנו.

ו. הידעת שבמהדורת שנת תרלו שנדפסה בלעמבערג ע"י תלמיד המשערינער רב נתחלפו תיבות הוא והיא בלמעלה ממאה מקומות. ואף אחד מהם לא תוקן עד היום. (יש מוענים שהשיבוש נבע מלשון האידיש שבה אין חילוק בין הוא והיא, וצ"ע הרי רבנו, ומוהרנ"ת שהדפים ספרו, בוודאי דייקו היטב בלשון הקדש, וא"כ השיבוש הוא רק ע"י מסדרי האותיות שבהדפסה שאח"כ, בשנת תרלו שהיתה בלמברג, שכידוע שמסדרי האותיות שם עשו הרבה שיבושים, וא"כ אדרבה מצווה גדולה לתקן)

ז. האם באמת אפשר לשנות אפילו אות אחת בספר של רבינו, שמוהרנ"ת מעיד עליו בסוף תורה נז וזה לשונו שם – כי כל דבריו הקדושים היו כפלס ומשקל גדול, מה לגלות ומה שלא לגלות. ואפי' תיבה אחת יתירה היה מדקדק עליה שלא לדבר או שלא להעתיק. כפי מה שהיה יודע ע"פ השגתו העצומה, שאין צריכין לגלות זאת. עכ"ל. ועיין חיי מוהר"ן סימן שנא מה שאמר כאשר כרכו את כתב יד הספר הראשון כמה עולמות תלויים בזה.

ח. האם עדיין אפשר לדייק בלשון רבינו כמו במקרא אחרי כל התיקונים שנעשו בו. עיין חיי מוהר"ן סימן שמה ובסימן שסב כתב – ובפרט התורות שנתבאר בלשונו הקדושה בעצמו אמר שייכזלים לדיקדק בהם כמו במקרא, פי יש שם פגנות הרבה פי לפעמים הוא הזור וכו' וכו' וכו' שנתבאר שהוא ללא צדק, ובאמת יש שם לדיקדק בזה פי יש שם פגנה גדולה. גם אמר שהתורות שנתבאר בלשונו הקדושה בעצמו כסגל פי הוא פלגיות. האם כוונת רבינו היתה לכל הדקדוקים הוין מחילוף הוא בהיא או היא בהוא.

ט. ומוי יעזי לגעת באות או תיבה בספרו הקדוש אחרי שביאר בתורה קצב פי בהפטר של הדיקדוק נרשם ונצטרך שם דמות הדיקדוק, פי אלו הדיקדוקים והאותיות הנרשמים ומצויין בהפטר, הם שגל הדיקדוק ונשמתו ובהינות פניו, נמצא ששכלו ונשמתו ופניו שהוא דמותו ממש הוא באלו האותיות והתבנות.

י. וכן מבואר בספרים שאין לתקן פסוקים שאינם כלשונם כי כך דרכם של ראשונים כמבואר בספר יד מלאכי כללי החית את רפג שמאריך להוכיח שלא שייך חילוף גרסאות בפסוקים ועי"ש ראיות מגמ' והזהר שכך דרכם של הרבה ספרי קדמונים לשנות את לשון הפסוקים שמצטמים, לרמוז דרש או סוד שיש בהם.

יא. ואם תשאל מה לנו להלוק על זקני אנ"ש הראשונים שעשו כך. דע שלא כולם בדעה אחת עיין ביאור הליקוטים על תורה י' בד"ה והעצה היעוצה, מה שכתב שם בלשון הריפה – בהינם טעה ושגה המדפים וכו' למה לנו לשנות את הלשון שנדפס בבית מוהרנ"ת ז"ל, ובהגהתו. עכ"ל.

יב. ועוד שהם לא ראו עד כמה נעשה הליקוטי מוהר"ן פנים חדשות מהמת החיתר כביכול שנתנו לאחרים ואם היו יודעים עד היכן הגענו, שכל הרוצה לשנות לא הושש לשנות. ואדרבה הרוצה להחזיר עטרה ליושנה, הושש יותר. אולי היו חוזרים בהם.

יג. וראה זה מצאתי דיבור גורא בספר שארית ישראל לרבי ישראל דב בער מוולודניק זצ"ל וזה לשונו שם – ..... וזהו חסורי מחסרא והכי קתני. כי יש נשמות שפגמו מאד ואינם יכולים להתקן על פי התורה רק ע"י חסורי מחסרא שנחסר מתחילה או והכי קתני יש להם תיקון. ולכן אסור להגיה בספרים כי לכל טעות יש שורש כיון שבא באותיות בהספר ואפילו טעות דמוכח אסור למחוק כי אם לכתוב מן הצד שזה טעות הדפוס [כמו שכתב הרמב"ן יד המגיה בספרים תקצין]. עכ"ל.

יד. ואם נאמרו הדברים על ספרי כל הצדיקים, ק"ו על דברי הצדיק שביאר בתורה קצב גדול ההבדל והחילוק בין דברי צדיק האמת לדברי שאר צדיקים עי"ש.

טו. והשם הטוב יכפר ויה"ר שנזכה במהרה בזכות הספר הקדוש, דעת רבינו הנחל נובע מקור חכמה, האוצר הגדול של יראת שמים, לתשובה שלימה לגאולה קרובה, אמן.

ואלה מוסף על הראשונים רשימת שנויים שיש בה שינוי הכנה בלימוד

- א. ככל הליקוטי מוהר"ן בציון הדפים שבתקוני הזוהר אין שום סימן בין המ"מ שציינ מוהר"ת למ"מ שציינו הבאים אחריו אע"פ שתיקוני הזוהר של מוהר"ת היו ממהדורא שונה משלהם כמו שכתב מוהר"ת בלוח תקונים של מהדו' תקפא להודיע שהדפין של התיקונים נרשמו כאן על פי התיקונים שנדפס במאהלוב. ואינו כדפוס שלנו. ולא תיקן עד היום
- ב. בשיר ידידות שכתב רבינו, בהוצאת משך הנחל ותורת נצח וברוב המנוקדים כתבו במעות זכור אהבתך הישנה במקום הישנה
- ג. בתורה ב' אות ד' צ"ל ויכלכל יוסף את אביו ואת ביתו, ובכל המהדורות היום כתוב יוסף את אביו ואת אחיו,
- ד. בתורה ד' (שהיא לשון רבנו) אות ו' צ"ל נורא ביה עמרם. ובכל המהדורות היום כתוב נורא כי עמרם. דהיינו שרבנו רצה לומר שהאש בתוך עמרם ולא כלשון הגמ' בבית של עמרם
- ה. בתורה ד' בדף ד: טור א' תיבת (לדעתו) הוקף סוגרים עגולות. אע"פ שבלק"ה העתיק קטע זה כמו שהוא. ולא תיקן עד היום
- ו. וכן בתורה לג אות ג' דף מז. נוספה תיבת [גם] בסוגרים מרובעות ושם אות ז' דף מו: תיבת (יודע) הוקפה בסוגרים עגולות. וכן עוד כמה מקומות בלק"מ מוקפות כך (כגון בתורה קג דף צז: טור ב' ובתורה קה דף צח. טור א'. ובתורה ד' תנינא דף ו. טור ב'. ועוד) ולא מובן מי הקיף ומתי ולמה.
- ז. בתורה ז' אות ד' דף ה: טור ב' נכתב בדפוס ראשון "את השמלה על שניהם" ובלוח מעויות ציין מוהר"ת להוסיף תיבות "על שכם" וכן עשה במהדורת תקפא והשמיט תיבת "וישימו". בכל המהדורות הוסיפו תיבת וישימו (אע"פ שתורה זו לשון רבינו). תיקן החוב"ץ תוסס תקפא תיבת וישימו בסוגרים מרובע
- ח. בסוף תורה ח' דף יא: טור א' צ"ל מצבות קומה, וכמעט בכל המנוקדים תוקן במעות – מצב ותקומה
- ט. בתורה ט אות ג' דף יב. טור א' צ"ל הבא למטא פותחין לו, יש לי פתחין הרבה. בדפוס ראשון הגרסה יש לו, ובלוח מעויות הנדפס בסוף ספורי מעשיות דפו"ר כתב מוהר"ת שצריך לתקן יש לי, וכן עשה בשדהפנים בתקפא בביתו את הליקוטי מוהר"ן. וכך גם בתורה קיב נדפס בשני מקומות יש לי, ואע"כ בשתי התורות ט' וקיב תוקן בכל המהדורות – יש לו
- י. בתורה י' אות ה' דף יג. טור ב' צ"ל העיצה היעוצה לבעל הגאווה. והגרסא היום – לכתל הגאווה. עיי"ש באור הליקוטים שנקט לשון הריפה על מי ששינה מלשון מוהר"ת.
- יא. בתורה יב אות ב' צ"ל פושעים יכשלו בה, ובכל המהדורות שלנו כתוב יכשלו בס. וכן כתב רבנו כמה פעמים.
- יב. בסוף תורה יג דף יח: טור א' צ"ל והוא שתינו, ובכל המהדורות כתוב והיא שתינו. ונדמה שהאיילה שתתה ובאמת הכוונה לנחש
- יג. בריש תורה יד ובתורה א' תנינא ותורה ח' תנינא צ"ל בכסא ליום חגיגו, וכמעט בכל המהדורות תיקנו בכסה ליום חגיגו. אע"פ שמצאנו בעוד ספרי צדיקים שכתבו בכסא
- יד. בתורה יד אות יב דף כ. טור ב' צ"ל להדליק ולהאיר וכמעט בכל המהדורות כתוב – להאיר ולהדליק. וכן בתורה סט תנינא דף לב. צ"ל נישא ונושא וכמעט בכל המהדורות כתוב נושא ונישא
- טו. בתורה יח אות ה' דף כה. טור א' ציין לעצמו מוהר"ת בלוח מעויות של דפו"ר לתקן מלכותם במקום מלכות דס"א, ומלכות ישראל במקום מלכות דקדושה. ובמהדורת תקפא לא תיקן זאת, אע"כ בכל המהדורות היום שינו מלשון מוהר"ת בתקפא.
- טז. תורה כב סוף אות ה' רבינו מצטט פסוק שלא קיים – בעצם היום הזה נימול בשר ערלתו. ובכל המהדורות היום תיקנו את לשון רבנו וכתבו – וימל את בשר ערלתם בעצם היום הזה וכתוב בעצם היום הזה נימול אברהם.
- יז. בתורה כג אות ג' צ"ל וזה שבקש רחב, ובמהדורת הקרן (הורוביץ) שהיא הנפוצה ביותר היום תיקנו וזה שבקשה רחב.
- יח. בתורה כז אות ח' דף לט. כתב רבנו – בת בן ציצית הכסת, ובכל המהדורות כתוב – בת נקדימון בן גוריון,
- יט. בתורה כח בסוף לשון רבנו גרסת רבנו היא – וכתוב (שם כב) ולבך לדעתי תשית שמע דברי חכמים, ובתשכט תיקן שמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי. כלשון הפסוק והגמ' בחגיגה הנ"ל
- כ. בתורה לב (דף מו:) צ"ל שהיא ראוי לזיווג ובמנוקדים תיקנו ראויה לזיווג וכעין זה בתורה עב (דף פה: טור ב') צ"ל ראוי היתה בת שבע לדוד, ותיקנו ראויה היתה בת שבע

מב. בתורה ד' תנינא דף ו: מור א. מה נשא דוד המלך? זה מן העדר, או שה מן העדר. עיי"ש הערה שגרסת רבנו היא הכרעה.
מג. בתהילת תורה מט תנינא בכל המהדורות – לפי גדולת הש"י. ובמהדורת הקרן (הורוביץ) ועוד כמה שהעתיקו ממנה – גדולת הש"י.

מז. בתורה סג תנינא דף כט: מור ב' צ"ל ופירוש רש"י שהלכו לראות את עצמן. ובכל המהדורות היום תיקנו לרעות את עצמן, כלשון רש"י שם.

ואלה מוסיף על האחרונים בדרך שאלה

- א. בתורה ד' אות ז' והאיש משה עניו מאד, וכן בכל הליקוטי מוהר"ן כד פעמים כתוב עניו עם יוד, ובחומש הכתיב עניו והקרי עניו. ואעפ"כ בכל הספרים המנוקדים תוקן בכל הספר עניו חסר יוד. ולא תוקן עד היום
- ב. כיצד תרגם אונקלוס את הפסוק ויהי ידיו אמונה – פריסן או פרישת או פרישן וכמה פעמים חזר רבינו בלק"מ על כביכול טעות זו, עיין ריש תורה ז'. ולא תוקן עד היום
- ג. בתורה ז' דף ט. מור א' "ומלאה הארץ דעה" בתרלו תיקן "כי מלאה דעה" כלשון הפסוק ובתרגו החזיר "ומלאה הארץ דעה". פסוק זה נמצא בלק"מ יג פעמים ז"פ כלשון הפסוק "כי מלאה" ושש פעמים "ומלאה" ובכל השש האלו תיקן בתרלו "כי מלאה" מתוכם כ"פ החזיר בתרגו "ומלאה" וד"פ השאיר את התיקון של תרלו.
- ד. בתורה י' סוף אות ד' מור ב' ד"ה דמרחמי, מהיכן לקח רבי שמואל הורוביץ במהדורת תרגו להוסיף שם ג' שורות. עיין מהדורת תשמ (שיק רוזנפלד) שהיא העתק מהדורת תרלו ושם אינן. ומצאתיו בלוח השמטות תקפא.
- ה. שם בסוף אות י' יש הערה לעיין בסוף התקונים דף י', מה המקור שלה ובאזיה מהדורא בתקוני הזהר זה נמצא בדף י'.
- ו. כיצד יש לגרום שם בתורה הנ"ל – נכונד נצר כשתי תיבות או נכונדנצר כתיבה אחת. ולא תוקן עד היום
- ז. בתורה כא כלשון מוהרנ"ת (דף לא: מור א שורה עשר) האם פי' רבנו למאמר חז"ל כל צדיק נכוה מחופת חברו הוא דרך צחות או פי' הפשט
- ח. מקומות שרבינו מרכיב שני פסוקים עיין תורה כג דף לה: מור ב' וימטר עליהם כעפר, ובתורה מט דף נח: מור א' כי בו שבת וינפש. ועיין תורה נח אות ו' דף סט: מור ב', ועיין תורה קעט דף קה: מור ב' בעצם היום הזה. עיין תורה ח' תנינא אות ח' דף יז: מור א' במדבר כז. ובתורה סג תנינא אנת הוא אילנא
- ט. בתורה כג כרוב המקומות שכתוב ע"א פתחו כרוב הספרים המנוקדים עבודה זרה במקום עבודת אלילים.
- י. בסוף תורה כג לפני ההשמטות הוסיף המשרינער רב במהדו' תרלו שנדפס בלעמבערג הערה ארוכה לבאר קשר התורה, מה מקור הערה זו. מצאתיה גם במהדו' תרלו שנדפס בארץ ישראל, שלפ"ז נראה שהיא השמטה של מוהרנ"ת מהלוח השמטות שנאבד.
- יא. כמה שנויים נעשו בתורה לח מלשון רבינו (בפרט באות ז') האם יש מהדורא שלא עשתה תיקון לשון בתורה זו. ואיך א"כ עדיין נרשם בראשה שהיא לשון רבינו.
- יב. בתורה מב דף נד. מור א' האם נכון לתקן ולהקיף בסוגרים את המ"מ זהר פנחס רטו. ולא תוקן עד היום
- יג. בתורה סט דף פז: נוספו כמה שורות שאינן בדפוס מוהרנ"ת, מהיכן נוספו, וכיצד כאן ובעוד ו' מקומות בלק"מ כיוונו שתי מהדורות אחת בלעמבערג ואחת בא"י לאותה הוספה באותו לשון. עיין לק"מ תנינא דף ט. (הערה ארוכה) ובדף כז. ובדף לא. ובדף לב: שנוספו כמה תיבות. ועיין בדף לו: שנוספו שתי הוספות של כמה שורות וביניהם צעקתו הגדולה של רבינו שאין יאוש כלל בעולם. ועיין בדף מז. נוספו ד' תיבות בתרלו בפנים ובתרלו בהערה
- יד. בתורה קה כשהדבר ככה נקרא עיבור ולידה ויניקה, האם צריך לתקן, או שכוונת רבנו שגם לידה ויניקה הם ככה ביחס למוהין.
- טו. בסוף תורה קפו דף קי. מה הפירוש – שם (יב) האם הוא ציון מ"מ שנרשם למטה או הכוונה שם בפרק יב.
- טז. בתורה רס דף קיח: האם יש חילוק בין מפורסם למפורסם (יש דוחים שזה במקרה וצ"ע כיון שמוהרנ"ת העתיק מדפו"ר כיצד נעשה כזה צירוף מקרים שבדיק במקומות אלה שינה והוסיף יוד) ולא תוקן עד היום
- יז. בסוף תורה רפד במהדורת תרגו יש הערה שנמחקה במהדורות שאחריה והיא – אה"כ מצאתי שהביא את החידוש הזה בשער אפרים בשם בעל ההפלאה. מי הוא זה שמצא. מוהרנ"ת או רבי שמואל הורוביץ או תלמיד מוהרנ"ת רבי פסח זסלבסקי
- יח. בתורה ב' תנינא (דף ד. מור ב') רצה ר"א להראות שיש לו שלימות רבועי הדבור. בתשכט תוקן רבוע במקום רבועי. ולא תוקן עד היום
- יט. בתורה ח' תנינא סוף אות ז' יש הערה ארוכה מאד והציון שלה הוא ככבית במקום אות. מדוע ומה המקור שלה והאם צריכה להיות נדפסת בתוך הספר.
- כ. בתורה ח' תנינא אות י' (דף ט: מור א') מי בדח טובא, האם רב או רבי ירמיה או אולי אביי או רבא
- כא. בסוף תורה מט תנינא דף כז: ד"ה ומה עשה הבעש"ט האם צריך להעלים יותר ממה שהעלים מוהרנ"ת
- כב. בתורה סט תנינא דף לב. נמחקו שבע תיבות כשתי מהדורות שאחרי תקפא שהן תרלו בא"י ותרלו בלעמבערג, אלא שגם בדפו"ר אינן
- כג. בתורה עב תנינא דף לג: יש בגרסת תקפא – ברגר ואוצר ג' תיבות שנראה שהן מיותרות ובדפו"ר גם אינן, ומצאנו בגרסת תקפא – גיסין שמוהרנ"ת מחק תיבות אלה. (שינוי בין דפוס לדפוס בתקפא מצאנו יג מקומות בדפים – כג. פט: צ. צא: צב. צד: – שנים, צד, קיג: קטו: קטז: קיז: וד"ב לג:) עיין דוגמא לזה בסוף הספר.
- כד. בתורה עה דף לו: מור א' כיצד צריך לפתוח את הר"ת ר"ל, רחמנא ליצלן או רוצה לומר.
- כה. עוד שם מהיכן נוספו כשתי מהדורות תרלו ותרגו כמה שורות בטור א' אין שום יאוש כלל וכי' ובטור ב' כי אה"כ קשה מאד להתקרב וכי'

ויש עוד להקשות קושיות רבות כה"ג ודי בזה.
וכל הנ"ל תמצא להם תשובות במקום שצויין.

ליקוטי מוהר"ן

מהדורה חדשה

מוגה עפ"י דפוס מוהרנ"ת שהדפים בעצמו עם בניו בביתו במהדורת בשנת תקפא.

תוקנו בו גרסת הספר להחזיר לגרסת תקפא וגם הפיסוק להחזיר לשל מוהרנ"ת בתקפא

ודע שעד מהדורת שנת תשכט לא היו נהגים לסמן פסוק אלא רק נקודות (ובמהדורת תשכט עשו שינוי גדול בזה שעשו פיסוק חדש. דהיינו שהוסיפו וחסרו הרבה מסימני מוהרנ"ת) ובמהדורה שלנו החזרנו את הפיסוק של מוהרנ"ת. אמנם נתחלקו הנקודות להלן לפסוק והלן נשארו נקודות ובמהדורה זו עדיין יתכנו טעויות בזה שמומן פסוק במקום נקודה ולהפך.

קצת הסמוריה

צריך לדעת שרובם ככולם של המהדורות הקיימות היום הן העתק מהדורת שנת תשכט (בהגהת הרמ"ש קרמר שליט"א) שהיא העתק של מהדורת תרצו (בהגהת הרב שמואל הורוביץ זצ"ל) שהיא העתק של מהדורת תרלו (בהגהת רבי ברוך אפרים זצ"ל עפ"י הוראות הרב מטשערין) שהיא העתק של מהדורת מוהרנ"ת בתקפא (שהגיה מוהרנ"ת והדפים בביתו). שהיא העתק של דפוס ראשון (שחלקו הראשון נדפס בלא הגהה וסדר, שלא בידיעת מוהרנ"ת). במהדורת תרלו לבד מהוספת המון מראי מקום, נעשו גם תקוני לשון רבים. (ודע שכל סימני הדרך בתקוני זוהר שהוסיף הם ממהדורה שונה מזו של מוהרנ"ת, נמצא לפ"ז שבכל מקום בספר שצויין דף בתקוני זוהר צריך לדעת אם הוא שייך למוהרנ"ת או למשערניער רב) במהדורת תרצו חלק מתקוני הלשון של מהד' תרלו בסוגרים למען ידעו שזו הוספה על לשון מוהרנ"ת. אבל מאידך גם בה נעשו עוד תקוני לשון וגם טעויות רבות (יותר מהרגיל). במהדורת תשכט נעשו הרבה תקוני מראה מקום של מוהרנ"ת שהיו בהם טעויות וגם הוסיף הרבה מראה מקום מעצמו (וגם שם סימן הדפים בתקוני זוהר לפי נוסחא שלנו ולא של מוהרנ"ת) ועוד הוסיף תקוני לשון. מהדורת תשכט היתה הראשונה באותיות מרובעות ומסוכות מכניות לא הקפידו על אותיות גדולות כפי שהדפים מוהרנ"ת, וגם לא עשה הבדל בין המ"מ שהוסיף למ"מ של המשערניער רב. מהדורת תשכט (משך הנחל) היא הראשונה המנוקדת נעתק ממהדורת תשכט ועשו עוד קצת תקוני לשון ומהמת חוקי הניקוד נעשו עוד תקונים. מהדורת תורת נצה העתיקו ממהד' תשכט והפסידו את תקוני משך הנחל ועשו בעצמם עוד קצת תקונים. מהדורת הקרן (הרב עמרם הורוביץ ז"ל) הראשונה העתיקו ממשך הנחל. ובספרים החדשים בתשסו תקנו הרבה תקונים עפ"י מהדורת תקפא אבל לא הכל. ובמהדורה מאוחרת יותר נוספו עוד קצת תקונים. (כגון בתורה נד אות נ' עיני במקום עיני) עוד נמצאים בכמה"ד היום מהדורות תשכו ותשמו (שהדפיסו הרב רוזנפלד זצ"ל והרב שיק שליט"א) שהן העתקה של מהדורת תרלו ובהן חסכו את כל השנויים שהיו אח"כ.

ההגהה שלנו היא השווה בין מהדורת תקפא למהדורת תשכט ותרצו ותרלו ותרלד והיכן שמצאנו שינוי לשון, תיקנו עפ"י תקפא וציינו שם בהערה את גרסת כל המהדורות הקודמות.

שים לב היכן שציינו בתרלו הכוונה שרק בתרלו נעשה ונשאר השינוי, והיכן שציינו מתרלו- הכוונה שעד אז הגרסא כמו בתקפא ומאז נשאר בכל המהדורות. יש מקומות שבכל מהדורה עשו שינוי ואז ציינו בכל מהדורה מה היה השינוי. לדוגמא בסוף תורה ב' מקריבין לספינתא ע"ש.

נוסף לזה נעזרנו גם במהדורת דפוס ראשון שממנה העתיק מוהרנ"ת והיכן שקשה לזהות מהמת פגם הדפוס או לשונות משונים שנשתקפו אם נכתבו ככוונה או בטעות כגון קליפות במקום קליפות. וכיו"ב הרבה הברענו על פיו. להעיר שמוהרנ"ת כנראה מהמת עניונו קנה אותיות מוג' לכן הדפוס שלו יש בו הרבה אותיות שבורות וחסרות שכנראה היו נמוכות מדאי ולא הגיעו לגיור ויש שהוא נעשה היא ולהפך ויש מקומות שהדיו רב מדאי ונול' עד שבהרבה מקומות אפילו ש נעשה כ. לכן נעזרנו בג' דפוסים תקפא ובדפוס ראשון. (יתרון הדפוס הראשון שנדפס בדפוס מקצועי והאותיות שבו שלימות. ובהלך ב' של הספר גם הגרסא מדוייקת כי נשלח לדפוס ע"י מוהרנ"ת וכמעט אין שנויים בינו למהד' תקפא) עוד נעזרנו במהדורת תרלד (נדפסה בירושלים דפוס ר' ישראל בק ע"י רבי פסח זמלכסקי זצ"ל תלמיד מוהרנ"ת) שבכלליות היא יותר מדוייקת אע"פ שגם בה נעשו שנויים אלא שהם במקומות שונים מתרלו. עוד נעזרנו בה להיות סניף להכרעה כיצד להתירם לחלק מתקוני תרלו (שאע"פ שהיו בהרבה שר התורה המשערניער רב אבל מאידך נדפס בדפוס לעמבערג הידוע שהחזירים מסדיר האותיות לא היו דייקנים כראוי (כפי שגם מוכח מחלופי תיבות הוא והוא למעלה ממאה מקומות). ועוד שהיה רחוק מאד ממקומו של הרב מטשערין כדי להתייעץ עמו בכעיות שנתעוררו בזמן ההדפסה. לכן גם לא ברור האם את כל השנויים שעשה, קיבל, או שהלך עשה בעצמו. עוד כיון שמוהרנ"ת כתב במהד' תקפא (סוף ה"א בלוח תקונים והשמטות המצומצם שם) שיש במקום אחר לוח השמטות שלם יש סברא לומר ששינוי שנמצא בשתי מהדורות תרלו ותרלו אולי הוא עפ"י הלוח הנ"ל. ושינוי שכל אחד תיקן באופן אחר או שרק אחד מהם תיקן מסתמא מעצמם תיקנו.

ובאמת מצאנו כמה הוספות שהן שוות בשתי מהדורות אלה וכינינון ארבע הוספות גדולות דהיינו שהוסיפו כמה שורות בספר כגון בסוף תורה סט ואחת בתורה ה' תנינא אות ד' ושתים בסוף תורה עה תנינא. גם את ההערה הארוכה שבתורה כג שהוסיף בתרלו מצאתי בלוח התיקון של תרלד. (ויש להעיר שבלוח התיקון של תרלד אע"פ שלפנינו תיקן אפילו בהבדל שבין כתיב חסר ומלא אבל חילוף של הוא והוא ציין לתקן רק במקום אחד)

גם מצאנו כ"א שנויים בין ג' דפוסים תקפא שבידנו דהיינו תקונים שמוהרנ"ת תיקן באמצע הדפוס. ונראה שהספר הנמצא אצל הרב ניסן מדוייק יותר לכן על פיו הברענו במקום ספק כגון בדרך צד: עוד ציינו טעויות שהיו בדפוס תקפא וכן גם קצת שנויים שמצאנו בשאר מהדורות אע"פ שלא נעתקו אח"כ וכן שנויי לשון שאפשר ללמוד מהם שהיו בדפוס ראשון בחלק א'. וכן גרסאות דפו"ר שמוהרנ"ת בתקפא מהן ושינה, ציינו אותן כדי לדעת לשלול נוסחה וגרסה זו.

1917, תקפא, תולד, תולד, תולד, תוצו, תשכט.

את כל השנויים הוספנו בציין אות בלי סוגרים על מקום השינוי ובהערות נדפס השינוי באות דקה כזו

עוד צריך לדעת שהמראה מקומות שבתוך הספר ולמטה נוספו בכל המהדורות ובדקנו כל מראה מקום מתי נוסף ועשינו סמנים כגון

הציוני מראה מקום שהוסיף מוהרנ"ת בתקפא בתוך הספר נשאר בסוגרים עגולות ( )

ומה שנוסף ע"י המשערניער רב במהדורה המישיית שנת תרלו בתוך הספר ציינו להבדיל בסוגרים מוטלסל כזה ( ) ומה שציינו בהערה למטה נשאר האות בספר מוקפת בסוגרים עגולות

(*) והמ"מ למטה באות מודגשת

שאר כל ההערות ציינו בספר באות מוקפת סוגרים מרובע [²] וההערה למטה-

הערה שנוספה במהדורה שמינית של רבי שמואל הורוביץ שנת תרצו [²] צוין לפנייה למטה סימן כזה ^ (יש להקפד על זה)

ומראה מקום והערה שנוספה במהדורה זו שנת תשכט ע"י הרב קרמר [²] מה שציינו בתוך הספר הורדנו למטה והכל צוין לפנייה סימן כזה *

וציינו גם עפ"י הדפים שלנו את המ"מ שציינו מוהרנ"ת בתקוני זוהר שהם כולם עפ"י מהדורת מאהליב כמ"ש מוהרנ"ת בלוח השמטות בסוף ה"א של מהד' תקפא. והם כסדר דפים אחר.

ועוד נוספו הרבה מראה מקומות חדשים והוגוה הרבה מהראשונים והושלמו סמני הדפים בתקוני זוהר

בציוני המדרש רבה הוספנו גם את הפסקה בחלקם וצריך להשלים

מ"מ שקבלנו מרוב שלום שישא חלקם לא נבדק בפנים וצוין לפנייה סימן כזה ( )

עוד נוסף מדור תורה אור - והם העתקת כל הפסוקים בשלימותם על הדרך כפי הסדר שהביאם רבינו בתורה כאמכתא או שנקט בלשונם

כמדור זה לא ציינו אותיות אלא רק הדגשנו את כל הפסוקים בתוך הספר. (הטעם כדי שיהיה ברור היכן הוא פסוק והיכן דברי רבינו או חז"ל ועוד כיון ששמרנו על צורת הדרך א"א היה לעשות ריחוק בין עניין לעניין לכן ע"י הדגשת הפסוקים יש קצת כמו ריחוק להקל על הלומד)

וכן ציינו בקו תחת מ"מ כמדור תורה אור היכן שרבינו שניה מלשון הפסוק. (וישים לב במקום שהקו אינו שלם הכוונה שכאותרו עמוד נמצא פסוק זה בנוסחה מתוקנת ובנוסחה משונה).

עוד שים לב היכן שנקדנו את המילה הוא רק לתועלת ההבנה ולא שכך היה מנוקד בתקפא לבד מאותם מקומות שציינו בפירושו שכך היה מנוקד בתקפא ודע שבתקפא (וכן בתרלד) בכמה מקומות יש נקוד שלא שייך לעניין בצורה בולטת ונראה הטעם שמהסור אותיות השתמש באותיות עם נקוד ולא הקפידו על כך מאידך יש מקומות שברור שניקד עפ"י שלא יטעו וכגון אל תקרי עמי אלא עמי וכיו"ב. עוד שים לב לבד מהפסוקים שהדגשנו יש גם מקומות שכדי להדגיש השיבותם הדגשנו וצריך לדעת שבתקפא אין הדגשים כלל כי אז ההדגש היה רק ע"י אות גדולה וכל ההדגשים בהוצאה שלנו שאינם באות גדולה אינם ההעתיקה משם. עוד שים לב שציון עמוד א ועמוד ב' כגמ' בכל המהדורות צוין ע"י ע"ב והיכן שמצויין נקודה או שתיים אם זה כמ"מ של מוהרנ"ת זה הוספה שלנו כנהוג היום ואם זה כמ"מ שנוספו מאוחר יותר הוא הוספה שלנו או תיקון שלנו להסוך מקום.

* מראה מקום של המשערניער רב בתרלו

² מראה מקום חדש

^ הערת מהדורת תרצו

* ² מראה מקום של הרב קרמר בתשכט. ומ"מ שלו מספרים אחרים בסימן כזה (*)

ליקוטי מוהר"ן

הנכפד - הכנה - מי כמוהו מורה - הולך בקדושה ונטהרה - מפי קודש קדשים - נצון לחם ומכס הרעים - ה"ה כבוד
 הדוכנו מריו ורבינו - הרב האמת בארון הקדוש האמתי - נחל נובע מקור חכמה - אור ישראל וקדושו -
 המפורסם בכל קניי ארץ וים רחוקים - כמו קדש - מורינו ורבינו הרב רבי **נחמן** זוק"ל מק' **ברסלב** - ברב
 גיוחיק והסוד מוס' במה ז"ל-בן לאוחו לדיק הרב בקדוש המפורסם מוס' **נחמן** האריד יינקיר זוק"ל -
 ומלך אמו הנקדק המפורסם בשם טוב מרת פיגא ז"ל - הוא נין ונכד להרב הקדוש
 מוס' **ישראל בעש"ט** זוק"ל - ישמח אביך ואמך ותגל יולדךך - עפרת זקנים בני בניו - בזכותם ואיר
 חשדי דוד הנאמנים - וזכה לחיות בנועם ה' פנים אל פנים - חיש קל מהרה נכזב ללון
 ברננים - במהרה צימינו אמון :

מקום שנוכר ביה הספר - תיבת נכרי או
 אין הכוונה על האומות שבזמן הזה -
 על העמים הקדונים אשר היו בדורות
 קודש :

חבמים יביק ודעתם אשר בכל
 גוי או עכו"ט ונדרות -
 אשר אנו חוסים בלשם - אולם הכוונה
 הראשונים - מבוחר בכל ספרו

זה הספר הקדוש נדפס כבר באוסטרהא - ואידי לחבינו אודו להו - ועתה נדפס סנית - בתוספת הגהה ומדויקת לתקן כל הטעויות
 והקצושים - אשר רבו כיוו רבו ט"י עוות המדפים בראשונים - ובתוספת ביאור ותיקון השון בכמה מקומות הברכתיים - ועוד
 כמה הוספות חדשות לגזר - חידושים נפלאים אשר לא הובאו כלל בראשונים - גם נהוכסו בו מפתחות ומראה מקומות מכל ספרי ה"ק
 וא"ס ומדרשים וספרי וז"ק ותיקונים ובהבי האר"י ז"ל - אשר הוצאו צוב הסכר עד למרבה - על כל אנה שמו עינינו לליין אלל כ"ס
 חיה מקום כבודם - ועוד כמה תיקונים לטובה אשר רבו מלמנות - ואין די באר כמה מעלות טובות אשר נהוכסו באיה על הראשונים
 אשר נדפסו זה י"ג שנה

באוסטרהא

כשנת לב מהור ברא לי אלהים לפ"ק

* מהדורת שנת תקפ"א נדפסה ע"י מוהרנ"ת וזנו ותלמידיו צדיחו בצרסלב במחתרת ולכן נכתב כאן באוסטרהא מחמת גזירת הממשלה אז על הדפסת ספרי חסידות

לעורך על חשיבות העיון בתורה של רבינו

ואמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריו הקדושים, שעור אחד פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיִהיה שגור בעל-פה, ושעור אחד ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

(חיי מוהר"ן - את שמו)

ועיין תורה קה תנינא שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה וכן מבואר בככבי אור חכמה ובינה אות לו בביאורו לדברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ד דהיינו מדמה. מבאר כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ד שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפי"ד דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין חיי"מ תקכ"א - שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'. ועיין באה"ל נד אות ד' - שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהרנ"ת מדמה זך וברור. ועיי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (וכיצד ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פז תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה בעבודה"ש)

ועיין תורה ח' תנינא אות ז' שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועיי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין תורה עב תנינא שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפל"ן ו' כז שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

עוד עיין חיי מוהר"ן רצט שמאחר שנתגלה הצדיק בעולם א"א להיות איש כשר בלא עצותיו ועיין ככבי אור שיחות וספורים אות יב שמבאר יותר בירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדין בעולם נתחדשים כנגד זה מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדין בעולם ושאיין ביכולת לעמוד כלל כנגדם אם לא בסגולות ורפואות הצדיק שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העייתים והבלתי מתרפא בהם אבדה תקוותו ח"ו ועיי"ש עוד שלפ"ז יש חיוב ללמוד תורת הנסתר שגילה רשב"י וכתבי האריז"ל אלא שמחמת חולשת המוחות יש חשש להגשמה ע"כ יש חיוב ללמוד ספרי רבנו שבהם כלול גם דבריהם ועוד נוסף בהם רפואות למחלות שנתחדשו בדורנו כנ"ל, והעיקר הוא ללמוד העיון שבהם עיי"ש. [גם ראה ביאור הליקוטים בהשמטות שכתב בשם רבנו היום, שהספר שלי כבר נמצא בעולם, מוכרחים ללמוד רק את הספר שלי]

ועיי"ש אות מג הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טז - שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז.

טויטע חסידים?

ידוע שבעולם מכנים את חסידי ברסלב "טויטע חסידים" חסידים מתיים, דהיינו חסידים של רבי מתי. אבל האמת אנו יודעים ורואים בחוש שאצלינו הרבי חי יותר מרבנים ואדמו"רים אחרים, שהרי העצות של רבינו היות אצלינו יותר מעצותיהם, כידוע שעבודת הצות והתבודדות הן עצות ידועות בהרבה ספרי מוסר וחסידות (עיין שבהו של צדיק בסופו בפרק הדרך הישנה) ואעפ"כ רק בברסלב הן עצות היות שכולם ע"כ משתוקקים אם לא מקיימין בפועל ולא נתייאשו מהן ככל החסידים האחרים. עד שהוין לברסלב מי שמקיים אותם חשוד על התקרבות לברסלב.

אבל באמת אנו בעצמינו יש לנו למשמש ולפשפש בתוך תוכינו האם באמת רבנו חי אצלינו כמו בחייו ממש (אולי לא לחינם מכונים אנו חסידים מתיים עיין מועד קטן יח: אין אדם נחשד א"כ עשאו וכו' ואם לא כולו מקצתו וכו'), הרי אם היום היה מתפרסם שרבינו יתגלה בנגף וידרוש בבית הכנסת ויאמר איזה דבור וכ"ש תורה עמוקה כדרכו לפני מאתיים שנה מי לא היה רין לשמוע ולכתוב וללמוד ולכנסם ולחזור ולהשתדל לזכור דבריו שכולי האי ואולי יזכה שיפעלו עליו הדברים להחזירו בתשובה שלימה.

והנה ספרו הקדוש ששכלו ודעתו ופניו ונשמתו בו (תורה קצב) ושכל כך שיכחו שהוא אתחלתא דגאולה ואפשר על ידו להיות בעל תשובה גמור ובעל מה ועוד שבהם נוראים כנ"ל. ואמר (חיי מוהר"ן רכה) שכל מה שעוסק עמנו הוא את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה (דברים כט יד) ועוד האריך בזה בשיחות הר"ן סימן רט ועיין בזה מכתבי מוהרנ"ת סוף מכתב שכה. ועיין שיש"ק ח"ב סימן תשעו שמוהרנ"ת הקפיד על בנו על שאינו שם לב היטב להעמיק בדברי רבינו.

ועיין חיי"מ סימן רצה שאפילו ברפ"ש וטיט צריך להיות להוט לרוין להפור ולהתור כדי למצא את האוצר יראת השמים העצומה שלו הגנוזה בספריו לעוסק בהם בתמימות.

ואעפ"כ כמה חסידי ברסלב יש שמשיקיעים כוחם ומוחם לעיין בדבריו כמו אם היו שומעים אותן ממנו ז"ל בחייו ממש. הרי אין עוד ספר חסידות כזה נפלא שככל שממשמשים בו בעיין מתחדש עומק נפלא יותר, עד שראב"ן זצ"ל שהיה בעל מה עצום וברור המדמה נפלא והיה גדול המעמקים בלימוד הלק"מ אמר על עצמו הלואי שאבין ואדע ע"כ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו רבינו עוד בזה העולם (ככבי אור סוף ששון ושמה). ואת רבי אהרן דרב זצ"ל ברח רבנו הלואי שתזכה בעוה"ב להבין שיהיה הולין שלי (חיי מוהר"ן סימן שטו) אבל את דברי התורה שלו לא ברכו שיבין לא בעוה"ז ואפילו לא בעוה"ב. ואעפ"כ בפירוש אמר רבנו שספרו מתאים ללמוד לכל אדם בכל מדרגה ועל כולם הוא ישפיע לטובה וירפא אותם מהחולי הנפש וגם הגוף ואפילו על רכושם שבבית ישמור. ואין אדם שספרו לא שייך לו, עד שהתבטא בהריפות נוראה, שמי שאומר שאינו יכול למצא עצמו בדברי תורתו, הוא אפיקורס. (כוכ"א הובא בשיש"ק ח"א רלז). (אולי כוונתו כיון שאמר בתורה מזו תנינא שאסור לומר תורה אלא מי שיכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר, נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה מדאי, הוא אפיקורס, כי תולה חסרונו ברכנו)

לקוטי מעלת הלימוד בספרו הקדוש

תורתו הוא כלליות כי נלקח משרש נפשות ישראל שלוקחם ומקבצם יחד קודם הדרוש בבחי' וְלִקְחַתְּ נַפְשׁוֹת חֶכֶם. ובגודל כחו העלה גם את כל הנפשות העתידין לבוא בבחי' ולא אתכם לבדכם וכו' כי את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה. ... שכל מי שיעסוק בתורתו תאיר לו התורה לצאת מחשכת אפילתו כי ע"י עוסקו בהתורה חוזר ונתחדש נפשו בבחי' עיבור מחמת שזאת התורה

נמשכת גם מעליית התחדשות נפשו. (תורה יג ולק"ה נט"י לסעודה ו' פט ומציאה ואבחה ג' ה')

והיא רחבה מאד למעלה וצרה למטה (תורה רעט)

עמ"נ שתכנס בלבנו ושכלנו לכ"א כראוי לו (לק"ת קמז)

ולמטה כולה רק הקדמות (שיהר"ן ר')

שהן חדשות לגמרי (הקדמת לק"ה)

והיא רק פסולת ונמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות ממה שהשיג וא"א לומר נמוך יותר (חי"מ שט)

ונאמרה ברוח הקדש, במדרגה גבוהה מאד (הקדמת מוהר"ת ללק"ת)

והאומר שאינו מוצא עצמו בה, הוא אפיקורס (כבבי אור)

כי אע"פ שנאמרה ברום גבהי מרומים כל כוונתו הקדושה היתה לכוין לכ"א וא' לתוך

נקודת לבבו בכל מקום שהוא (לק"ה גוילה ה' כד)

גם מהנאמר לצדיקים גבוהים מאד גבוה מעל גבוה, יכול אפילו הקטן שבקטנים להוציא

עצות עמוקות לנפשו (לק"ה שם אות ו')

ואפילו האמירה לבד מסוגלת מאד לנשמה (כבבי אור)

והלימוד בו מסוגל לבקוע כל גידי קשיות הלב

ולהיות נעשה בעל תשובה גמור (חי"מ שמו)

כי כולו זרע אמת (תורה ז')

ואין בו תערובת כלל (תורה קצב)

והיא פניו ונשמתו ושכלו ודעתו של הצדיק (תורה קצב)

שעיבד עצמו עד שלא נשאר שום ריח של תאוות (חי"מ רלד)

ובה גנוזה לעוסק בה בתמימות יראתו הגדולה של הצדיק שהוא אוצר של יראת שמים

(יראה עצומה שאם לא היה מעלים אותה א"א היה לעמוד בדי' אמות של ביתו) (חי"מ רצד)

והמעין בה נופל עליו יראה (תורה ז' תנינא אות יג)

והמתמיד בה יהיה נעשה איש כשר באמת

ובעל מח גדול

כי בה עמקות נוראה שאין בשום ספר (חי"מ שמו שמח)

וכל ההולך עימה ומקיימה בתמימות, יכול להיות אפילו צדיק גמור,

כי יש בה עצות ודרך ישרה ונפלאה, בין לדרי תכלית המדרגה התחתונה, ובין לדרי מעלה

במדרגה העליונה מאד (חי"מ שנח)

היא הכלים שהכין רבינו למשיח והן הן העצות שגם המשיח יתן לנו (שיש"ק ח"ו מו)

ואחר שנתגלה ספרו בעולם א"א להיות איש כשר בלעדיו (חי"מ רצט וכב"א שו"ס יב)

ואמר אני חפץ מאד שילמדו אותו בקיאות עד שיהיה שגור ע"פ ובעיניו והיא מצוה גדולה

ללמוד בו הרבה

והלימוד בו הוא אתחלתא דגאולה (חי"מ שמו שמז)

טוב מעלות מהדורא זו

- א. תוקנו טעויות רבות
- ב. כל תיקון מצויין בהערה (שמא אינה טעות אלא תיקון), וכן מצויין מתי נפלה הטעות.
- ג. צויינו כל תיקוני הנוסחאות והוספות של מהדורות תרלד תרלז ותשכט וחלק מגרסת דפו"ר
- ד. החזרנו את גרסת (המקטט והפיסוק וצורת הדף והאותיות זעירין ורברבין) של מהדורת מוהרנ"ת שהדפים בביתו בשנת תקפ"א. לבד ממקומות שיש טעות דמוכה דהיינו תיבה שאין לה שום משמעות וציינו בהערה למטה את גרסת הטעות
- ה. כל הערה בסוגרים בתוך הספר מצויין מתי נוספה
  - ו. כל ציוני מוהרנ"ת לתקוני הזוהר צויין היכן הם בדפים שלנו
  - ז. בכל ציוני מהדו' תרלז (משערניער רב) לתקוני הזוהר השלמנו היכן שהיה חסר את ציון הדף ועמוד
  - ח. כל הפסוקים בספר מודגשים
  - ט. הוספנו על הדף מדור תורה אור המציג כל פסוק שזכר על הדף בשלימותו
  - י. במדור הנ"ל סומן בקו ראש כל פסוק שרבינו ציטט בשינוי לשון. ובקו מקוקו היכן שהפסוק מובא באותו דף כראוי ובשינוי
  - יא. נוספו המוני מראה מקומות חדשים
  - יב. כל המראה מקומות הישנים (עד מהדו' תשכט) מסומנים כל אחד מתי וע"י מי נוסף
  - יג. הרבה יסודות של רבינו ציינו היכן הם מובאים בספרים אחרים בשם הכעש"ט. וכדברי רבינו אני חדש מלא ישן
  - יד. כל היסודות שמביא רבינו מחכמת הטבע מצאנו בספר הברית ועוד ספרים
  - טו. תרגמנו את הארמית
  - טז. ברבים מציוני המדרש הוספנו את הפסקא
  - יז. בראש כל תורה ציינו בהערה מה שידוע על זמן ומקום אמירתה ואם היא לשון רבינו או החברים ולשיחות השייכות לה.

הערה

- א. דע כל ההערות שהן באות רש"י הן של המגיה ואינו מחייב
- ב. כל התרגומים של לשון הארמי הן של המגיה ואינו מחייב
- ג. כל התיבות המנוקדות (לכד ממעט שצויין שכך מנוקד בתקפ"א) נוקדו ע"י המגיה היכן שיש מקום לטעות בקריאה ואינו מחייב